Stavovi učenika Srednje škole Čakovec prema osobama homoseksualne orijentacije

Fabić, Valentina

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Medicine Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:519083

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of the Faculty of Medicine Osijek

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK

DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVA

Valentina Fabić

STAVOVI UČENIKA SREDNJE ŠKOLE ČAKOVEC O OSOBAMA HOMOSEKSUALNE ORIJENTACIJE

Diplomski rad

Čakovec, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK

DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVA

Valentina Fabić

STAVOVI UČENIKA SREDNJE ŠKOLE ČAKOVEC O OSOBAMA HOMOSEKSUALNE ORIJENTACIJE

Diplomski rad

Čakovec, 2018.

Rad je ostvaren u Srednjoj školi Čakovec.

Mentor rada: dr. sc. Radivoje Radić, prof.

Rad sadrži: 31 stranicu, 15 tablica i 1 sliku.

Sadržaj

1. UVOD 1
   1.1. Homoseksualnost kroz povijest 2
   1.2. Stavovi prema homoseksualnosti 3
   1.3. Predrasude i diskriminacija osoba homoseksualne orijentacije i homofobija 5
   1.4. Dosadašnja istraživanja 6
2. CILJ RADA 10
3. ISPITANICI I METODE 11
   3.1. Ustroj studije 11
   3.2. Ispitanici 11
   3.3. Metode 11
   3.4. Statističke metode 12
   3.5. Etička načela 12
4. REZULTATI 13
   4.1. Osnovna obilježja ispitanika 13
5. RASPRAVA 22
6. ZAKLJUČCI 24
7. SAŽETAK 25
8. SUMARRY 26
9. LITERATURA 27
10. ŽIVOTOPIS 30
11. PRILOG 31
   11. 1 Anketni upitnik 31

Sadržaj tablica:

Tablica 1. Osnovna obilježja ispitanika 13
Tablica 2. Stavovi ispitanika o homoseksualnosti 14
Tablica 3. Stavovi prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na spol 15
Tablica 4. Stavovi učenika gimnazijskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na spol 16
Tablica 5. Stavovi učenika medicinskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na spol 16
Tablica 6. Usporedba stavova učenika gimnazijskog smjera sa stavovima učenika medicinskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije 16
Tablica 7. Stavovi učenika prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na razred koji pohađaju 17
Tablica 8. Usporedba stavova učenika gimnazijskog smjera ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije 17
Tablica 9. Usporedba stavova učenika medicinskog smjera ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije 18
Tablica 10. Raspodjela ispitanika u odnosu na znanje o homoseksualnosti 18
Tablica 11. Informiranost učenika Srednje škole Čakovec o osobama homoseksualne orijentacije 19
Tablica 12. Vrijeđanje osobe zbog navodne homoseksualne orijentacije 20
Tablica 13. Napad na osobu homoseksualne orijentacije 20
Tablica 14. Pasivno promatranje nasilja nad osobom homoseksualne orijentacije 20
Tablica 15. Pružanje pomoći žrtvi u situaciji nasilja zbog homoseksualne orijentacije te osobe 21

Sadržaj slika:

Slika 1. Broj učenika u odnosu na broj točnih odgovora vezanih uz znanje o osobama homoseksualne orijentacije 19

1. UVOD

Seksualnost obuhvaća dio ljudskog razvoja kroz sve faze života koje uključuju fizičke, psihološke i društvene komponente, a jedna od komponenti identiteta svake osobe jest njezina seksualna orijentacija. Seksualna orijentacija definira se kao emocionalna, romantična i seksualna privlačnost prema drugoj osobi, a kod većine ljudi formira se u vrlo ranoj životnoj dobi interakcijom bioloških, kognitivnih i socijalnih faktora (1).

Kod seksualne orijentacije najčešće se koristi podjela na dvije skupine, na heteroseksualnu (emocionalni, romantični ili seksualni odnos s pripadnicima suprotnog spola) i homoseksualnu (emocionalni, romantični ili seksualni odnos s pripadnicima istog spola), no postoji i određeni broj ljudi koji stupaju u odnos s pripadnicima suprotnog, ali i s pripadnicima istog spola, tzv. biseksualci (emocionalni, romantični ili seksualni odnos sa pripadnicima obaju spolova) (2).

Pripadnost određenom spolu, odnosno biti seksualna osoba i osjećati se tako, danas se naziva vlastiti spolni identitet (3). Homoseksualnost se definira kao isključiva ili vrlo dominantna erotska i afektivna privlačnost ili djelovanje upravljeno prema pripadniku istog spola (3). Kao zamjenu za dotadašnje pogrdne izraze poput seksualne inverzije, onanije, pederastije i treći spol za mušku seksualnu orijentaciju prema osobama istog spola ili tribadije, safizma te lezbijske ljubavi za žensku seksualnu orijentaciju prema osobama istog spola u znanost je uvodi mađarski liječnik Karl Benkert 1869. godine (3). Benkert je homoseksualnost definirao kao „spolnu usmjerenost koja obuzete osobe čini tjelesno i duhovno nesposobnima da se normalno spolno uzbude i usađuje im odbojnost prema drugom spolu, no privlačnosti vlastitog spola ne mogu se oduprijeti“ (3).

Riječ se sastoji od grčke riječi *homos* (što znači isti) i latinske riječi *sexus* (što znači spol) te označava istospolnost (3). U današnje vrijeme najčešće korišten termin za osobe homoseksualne orijentacije jest *gay* što na engleskom znači veseo, a sam pojam uključuje ponos osobe zbog svoje homoseksualnosti (3). Najčešće korišteni pojam koji se koristi za osobe homoseksualne orijentacije je LGBTIQ. Ova je terminologija usvojena i široko se primjenjuje u Europskoj uniji i svijetu (4). Skraćenica LGBTIQ odnosi se na sljedeće pojmove:

Lezbijka: osoba ženskog roda i/ili spola koju emocionalno i/ili fizički najčešće privlači osoba ženskog roda i/ili spola (4).

Gej: osoba muškog roda i/ili spola koju emocionalno i/ili fizički najčešće privlači osoba muškog roda i/ili spola (4).

Biseksualna osoba: osoba koju emocionalno i/ili fizički najčešće privlači osoba bez obzira na spol ili rod (4).

Transseksualna osoba: osoba koja ima jasnu želju i namjeru promijeniti spol, kao i osoba koja je djelomično ili potpuno promijenila (fizičkom i/ili hormonskom terapijom ili operacijom) svoje tijelo i način života, izražavajući svoj spolni/rodni identitet i osjećaj sebe (4).

Transrodne osobe: osoba čiji je rodni identitet i/ili rodno izražavanje drugačije od uvriježenih tradicionalnih rodnih uloga i normi (4).

Interseksualne osobe: osobe kod kojih postoji biološka nedefiniranost spola kao izričito muškog ili ženskog. Interseksualne osobe rađaju se s nedefiniranim, izričito ženskim ili muškim, spolnim obilježjima, pri čemu se odstupanja mogu manifestirati na razini kombinacije kromosoma, gonada, hormona i/ili spolnih organa. Takve osobe nerijetko postaju žrtvama kirurških intervencija, hormonskih terapija i tabuiziranog života. U prošlosti se za interseksualne osobe koristio termin hermafrodit, no mnoge interseksualne osobe taj termin smatraju diskriminantnim. (4).

Queer: termin se upotrebljava kod opisivanja jednom riječju homoseksualne, biseksualne, transrodne i interseksualne zajednice kao i heteroseksualne osobe koje sebe vide ili žive svoj život izvan heteroseksualnih patrijahalnih normi (4).

1.1. Homoseksualnost kroz povijest

Homoseksualnost je postojala u svim kulturama, u svim društvima i kod svih naroda (3), no stavovi prema osobama homoseksualne orijentacije mijenjali su se kroz povijest (5). Već iz 12. stoljeća prije Krista iz baštine starog Egipta datiraju stihovi koji slave istospolnu ljubav (6). Antička Grčka smatra se kolijevkom homoseksualizma, a helenska kultura homoseksualnosti je posvetila mnoga filozofska i umjetnička djela, no mnoga su, zbog utjecaja crkve u 11. stoljeću, spaljena (6). U starom Rimu nije bilo stroge podjele osoba s obzirom na njihovu seksualnu orijentaciju, homoseksualnost se tolerirala, a neki rimski carevi u određenoj su je mjeri i poticali (7).

U srednjem vijeku homoseksualnost se počela definirati kao grijeh i zločin (7). Kroz 13. i 14. stoljeće Katolička Crkva nametnula je stavove da je homoseksualnost protuprirodna. Homoseksualnost se smatrala moralnim grijehom jer Crkva prihvaća samo zajednicu muškaraca i žena. Ti stavovi integrirani su u kršćansku vjeru i etiku pa je homoseksualnost kritizirana i kažnjavana (7).

Tek u 17. i 18. stoljeću tijekom razdoblja prosvjetiteljstva liberalizira se zakonodavstvo, a homoseksualnost se izbacuje iz popisa kriminalnih djela. Prva država u kojoj homoseksualnost nije kažnjiva postala je Francuska 1791. godine čemu ide u prilog što Napoleonov kodeks izbacuje homoseksualnost iz kriminalnih djela (3).
U 19. stoljeću nastala je prekretnica u povijesti homoseksualnosti jer se počinju javljati prvi aktivistički pokreti i prve inicijative otpora protiv represije i osuđivanja homoseksualaca od društva i vlasti. Homoseksualnost se postepeno premješta u znanstvenu sferu, pogotovo u djelokrugu medicine, tj. psihijatrije (7).

Tek sedamdesetih godina 20. stoljeća doneseni su zakoni koji zabranjuju diskriminaciju na temelju seksualne orijentacije, a u mnogim zemljama i zakoni koji omogućuju registriranje partnerstva osobama istog spola. Homoseksualnost se počinje tretirati kao normalna seksualna orijentacija. Pojavile su se udruge homoseksualaca koji traže i promiču svoja prava.
Nakon vala prosvjeda, American Psychiatric Association 1973. godine izbacio je homoseksualnost s popisa duševnih poremećaja te je time ukinuta znanstvena utemeljenost marginalizacije homoseksualnih osoba (7). Unatoč tome, osobe homoseksualne orijentacije i danas su u svim područjima života žrtve nasilja i diskriminacije, a glavni su razlog znanstveno neutemeljene predrasude i neinformiranost javnosti po pitanju homoseksualnosti (7).

1.2. Stavovi prema homoseksualnosti

Stav se definira kao stečena i relativno stabilna organizacija emocija, vrednovanja i reagiranja, bilo pozitivnih ili negativnih, prema nekom objektu, osobi ili situaciji i predstavlja neke tendencije koje usmjeravaju naše ponašanje. Rezultat je socijalnih utjecaja na pojedinca, stječe se na osnovi iskustva i snažno utječe na razna zbivanja u ljudskom društvu (8).

Brojna istraživanja dokazala su da se stavovi prema osobama homoseksualne orijentacije mijenjaju s obzirom na spol, dob, stupanj obrazovanja, prethodno iskustvo, studijsko

usmjerenje, nacionalnost, rasu te vjeroispovijest. Prema prethodnim istraživanjima muškarci imaju negativnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije (9). Pokazalo se da je i dob ispitanika jedan od bitnih faktora u determiniranju stavova prema homoseksualnosti. Ispitanici starije životne dobi manje su skloni promjenama pa je veća vjerojatnost da će imati negativnije stavove. Negativne stavove prema osobama homoseksualne orijentacije imaju i vrlo mlade osobe, dok su najtolerantnije osobe srednje životne dobi (10). U odnosu na obrazovanje, istraživanja su pokazala da tolerantnije stavove imaju osobe s višim stupnjem obrazovanja (5). Razlike u stavovima postoje i s obzirom na studijsko usmjerenje. Istraživanja pokazuju da studenti društvenog usmjerenja imaju pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije od studenata prirodnih znanosti (11). Prethodno iskustvo također ima vrlo važnu ulogu u formiranju stavova tako da osobe koje poznaju pripadnike ove skupine i imaju s njima bliskije kontakte, imaju pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije (10).

S obzirom na nacionalnost najviše tolerancije prema osobama homoseksualne orijentacije pokazuju Nizozemci, Švicarci i Danci, a najnegativniji su Filipinci, Čileanci i Portugalci (5). Iz istraživanja provedenih u Hrvatskoj pokazalo se da Hrvati imaju negativne stavove prema homoseksualnosti i da je homoseksualnost nešto o čemu ne treba javno govoriti iako je Ustavom Republike Hrvatske (12) zabranjeno i kažnjivo svako pozivanje na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik netrpeljivosti. Također, Zakonom o ravnopravnosti spolova (13), zabranjena je diskriminacija na temelju bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije, no Ustavom Republike Hrvatske onemogućeno je da se istospolne zajednice nazivaju brakom odredbom po kojoj je brak zajednica žene i muškarca (10).

Mnogi primjeri diskriminacije homoseksualnih osoba vidljivi su iz izvještaja o seksualnim i rodnim manjinama u Republici Hrvatskoj iz 2009. godine (14) i 2010. godine (15). Istraživanja su pokazala da homoseksualne osobe u Republici Hrvatskoj osim što su izložene govoru mržnje i nasilnom ponašanju često doživljavaju diskriminaciju pri zapošljavanju, uskraćeni su mogućnosti napredovanja, a susreću se i s problemima pri unajmljivanju stanova što dokazuje da je društveni status homoseksualnih osoba u Republici Hrvatskoj loš (16).

1.3. Predrasude i diskriminacija osoba homoseksualne orijentacije i homofobija

Diskriminacija je negativan odnos, ponašanje ili postupak prema pripadnicima neke skupine koji kod njih izazivaju štetne posljedice. Diskriminacija nastaje kao posljedica stereotipa, temeljena na predrasudama i vjerovanjima da će neka skupina ljudi neprikladno djelovati ili imati negativne osobine zbog pretpostavljenih rasnih, etičkih ili spolnih osobitosti (8).

Pojam diskriminacija najčešće podrazumijeva izravnu diskriminaciju - najočitije diskriminirajuće ponašanje koje podrazumijeva postupanje na temelju predrasuda (4). Takvo ponašanje najčešće je vođeno osjećajem mržnje prema nekoj osobi ili društvenoj skupini i njime se izravno ulazi u prava i slobode druge osobe, čini se fizičko ili psihičko nasilje nad osobom te se samim time krši niz zakona, pa i Zakon o suzbijanju diskriminacije (17). Drugi oblik diskriminacije jest neizravna diskriminacija koja se očituje kao nepovoljno djelovanje na pripadnike određene skupine kroz neku naizgled neutralnu mjeru (4).

Predrasude i diskriminaciju prema osobama homoseksualne orijentacije povezuje termin „homofobija“ koji je uveo G. Weinberg 1972. godine. Weinbergu je ovaj pojam koristio da objasni strah koji osjećaju heteroseksualci kada se nađu u blizini homoseksualaca, ali i mržnju koju osjećaju homoseksualci prema samima sebi (5).

Netolerantnost prema osobama homoseksualne orijentacije posljedica je stereotipa i predrasuda socijalne okoline u kojoj borave. Stereotipi da su homoseksualni muškarci zlostavljači djece, da sve homoseksualne osobe boluju od AIDS-a, da su mentalno bolesne ili pogrešno prilagođene, odražavaju netolerantnost prema tim osobama (6).

Srednjoškolsko razdoblje, odnosno razdoblje starijeg školskog doba, vrijeme je traženja osobnog identiteta i vrijeme formiranja vlastitih emocionalno/socijalnih stavova ličnosti. U tom razdoblju važno je učenicima usaditi vrijednosti socijalnog odgoja, odnosno vrijednosti i norme kojima se reguliraju odnosi među ljudima, ali isto tako i humanističkog odgoja usmjerenog na ljudska prava i dignitet ljudske ličnosti (18). Adolescencija je ključno razdoblje za razvoj mladih ljudi, a društveni stavovi u velikoj mjeri određuju kakve će stavove adolescenti zauzeti (19).

Brojna istraživanja pokazuju da seksualna orijentacija osobe utječe na stavove drugih prema njoj. U brojnoj literaturi navedeno je da se ljudi ne rađaju sa stavovima, već se oni stječu neposrednim i posrednim učenjem i moguće ih je promijeniti. Isto tako je dokazano da

negativni stavovi i predrasude najčešće proizlaze iz neznanja. Dokaz tome je i da osobe koje poznaju neku od osoba homoseksualne orijentacije i imaju s njima bliskije kontakte pozitivnije prihvaćaju homoseksualnost (21).

Usađivanje pravih moralnih vrijednosti i odgojem usmjerenim odbacivanju predrasuda i stereotipa tijekom srednjoškolskog obrazovanja moglo bi dovesti do smanjenja nasilja među mladima te povećanje tolerancije i smanjenja stereotipa u odrasloj dobi. Vrlo je važno mlade ljude odgajati na način da poštuju različitosti te steknu stavove poštivanja i tolerancije prema svim ljudima.

Međuljudska tolerancija ima posebno važnu ulogu u školovanju medicinskih sestara/tehničara pa bi u njihovom školovanju na ovakve teme koje se odnose na međuljudsku toleranciju trebalo posebno obraćati pozornost, a sve s ciljem stjecanja što kvalitetnijeg kadra s visokom dozom tolerancije i empatije prema različitostima među ljudima koji bez predrasuda prihvaća svako živo biće kao ravnopravnu jedinku bez obzira na dob, spol, vjersku pripadnost ili seksualnu opredijeljenost.

1.4. Dosadašnja istraživanja

Uz brojna istraživanja koja su provedena, vrlo je malo onih u kojima se ispituju mišljenja učenika srednjih škola o osobama homoseksualne orijentacije. Jedno od istraživanja provedenih u Hrvatskoj proveo je GONG, organizacija civilnog društva utemeljena 1997. godine radi poticanja građana na aktivnije sudjelovanje u političkim procesima čiji cilj je promicanje i unaprjeđenje ljudskih i građanskih prava te ohrabrivanje i osnaživanje građana za što aktivnijom participacijom u procesima donošenja političkih odluka. GONG je istraživanje proveo 2010. godine na učenicima završnih razreda srednjih škola. Stavovi učenika nisu bili pozitivni. Čak 45% ispitanika izjasnilo se da se slaže ili u potpunosti slaže s tvrdnjom da je homoseksualnost neka vrsta bolesti, a 64,3% ispitanika izjasnilo se da se slaže ili u potpunosti slaže s tvrdnjom da homoseksualnim osobama treba zabraniti javno nastupanje jer na taj način loše utječu na odgoj mladih (20).

Slično istraživanje u Hrvatskoj provedeno je 2012. godine u devet srednjih škola u Zagrebu. U tom istraživanju ispitanici su pokazali pozitivne stavove prema osobama homoseksualne orijentacije, no dobiveni rezultati ukazuju i na zamjetnu prisutnost i rasprostranjenost

stereotipa i predrasuda prema osobama homoseksualne orijentacije. Učenici/e u najvećoj mjeri iskazuju negativne stavove prema vidljivom i javnom izražavanju neheteronormativnih rodnih i seksualnih identiteta i izričaja, kao što su našminkani mladić, poljubac dvaju mladića u javnosti te održavanje povorke ponosa. Uz to nešto manje od trećine učenika/ca izjavilo je da je počinilo verbalno ili fizičko nasilje prema nekoj osobi zbog njezine navodne homoseksualne orijentacije (20).

Velik broj istraživanja proveden je na populaciji studenata.

U istraživanju provedenom 2014. godine na ukupno 1551 studentu/ici heteroseksualne orijentacije različitih studijskih usmjerenja Sveučilišta u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku ispitanici/e najveću podršku pružaju pravu lezbijki i gejeva da konkuriraju na radna mjesta i pravu na posjećivanje partnera/ice u bolnici, a tek u manjoj mjeri pružaju podršku pravima na usvajanje djece, na sklapanje braka i na medicinski potpomognutu oplodnju. Studentice u većoj mjeri podržavaju prava i gejeva i lezbijki u odnosu na studente. Prava lezbijki i gejeva također više podržavaju osobe koje imaju slabije izražene moderne predrasude prema homoseksualnim osobama, nižu religioznost te viši stupanj kontakata s homoseksualnim osobama (10).

Slično istraživanje provedeno je 2005. godine na studentima i studenticama iz triju gradova Republike Hrvatske (Splita, Rijeke i Zagreba). Ispitivanje je provedeno na ukupno 1121 sudioniku, studentima jednog od pet fakulteta (Medicinski fakultet, Ekonomski fakultet, Visoka učiteljska škola, Građevinski fakultet i Pravni fakultet) iz triju navedena grada. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da muški sudionici imaju općenito negativniji stav prema osobama homoseksualne orijentacije od žena. Međutim, kada se u obzir uzme i spol homoseksualne osobe, rezultati pokazuju kako muškarci imaju negativnije stavove prema muškarcima homoseksualcima nego prema lezbijkama, dok su kod žena stavovi prema muškarcima, odnosno ženama homoseksualne orijentacije jednakog intenziteta. Također se pokazalo da su stavovi sudionika iz Rijeke i Zagreba pozitivniji od stavova sudionika iz Splita. Sudionici kojima je vjera važnija u životu iskazali su manje pozitivne stavove prema osobama homoseksualne orijentacije (6).

Godine 2013. provedeno je ispitivanje na internetu u kojem je sudjelovalo 1679 ispitanika heterosekualne orijentacije iz različitih dijelova Republike Hrvatske raspona dobi od 16 do 74 godine. Uzorak je podijeljen u tri dobne skupine: mlađi sudionici (do 29 godina), odrasli sudionici (od 30 do 54 godine) i stariji sudionici (stariji od 55 godina). Rezultati ovog

istraživanja pokazali su kako muškarci imaju općenito negativnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije od žena. Osobe kojima je vjera važnija imaju negativnije stavove prema gejevima i lezbijkama. Sudionici koji imaju bliže kontakte s gejevima i lezbijkama ujedno imaju i pozitivnije stavove prema njima (9).

U istraživanju koje je provedeno 2014. godine na 160 studenata upisanih na prve dvije godine preddiplomskih studija Sveučilišta u Zadru rezultati su pokazali da studentice imaju manje negativan stav prema homoseksualnim muškarcima u odnosu na studente, no razlika među stavovima studentica i studenata prema homoseksualnim ženama nije statistički značajna. Studenti društvenog usmjerenja imaju pozitivnije stavove u odnosu na studente prirodnog usmjerenja. Studenti kojima vjera nije važna u životu pokazuju pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije (11).

U istraživanju provedenom u Hrvatskoj 2015. godine sudjelovalo je 998 heteroseksualnih osoba dobnog raspona od 15 do 75 godina, a cilj istraživanja bio je ispitati činitelje povezane s nečijom sklonosti da diskriminira homoseksualne osobe (negativno ponašanje), odnosno s nečijom spremnosti da se uključi u aktivnosti usmjerene na poboljšanje društvenog statusa homoseksualnih osoba (pozitivno ponašanje). Rezultati su pokazali da su sudionici donekle skloni diskriminirati homoseksualne osobe u području politike, radnog života i stanarskih prava te kako nisu posebno spremni uključiti se u aktivnosti usmjerene na poboljšanje njihovog statusa, posebno kada se radi o aktivnostima koje zahtijevaju i koje uključuju direktni kontakt s osobama homoseksualne orijentacije. Veću sklonost diskriminaciji pokazali su muškarci, starije osobe, religioznije osobe i osobe s manje direktnog kontakta s osobama homoseksualne orijentacije. Veću spremnost na uključivanje u pozitivne aktivnosti pokazale su žene, manje religioznije osobe te osobe s više direktnog i indirektnog kontakta s osobama homoseksualne orijentacije (21).

Jedna od prvih studija provedenih u Velikoj Britaniji provedena je na United Medical and Dental Schools of Guy's & St Thomas' Hospitals u Londonu 1997. godine. Anketirano je 428 učenika (50% muških) iz londonske medicinske škole. Većina učenika imala je pozitivne stavove, no značajan udio ispitanika (10% - 15%) imao je vrlo negativne stavove o osobama homoseksualne orijentacije. Negativnije stavove imali su ispitanici koji su se izjasnili da im je vjera važna u životu. Osim samih negativnih stavova ovi ispitanici izrazili su veći strah od liječenja pacijenata s HIV/AIDS-om (22).

Na srednjim javnim sveučilištima u Teksasu 2011. godine provedeno je istraživanje o stavovima učenika prema homoseksualnim profesorima. Istraživanje je provedeno kroz dvije

studije. U prvom istraživanju učenici su davali svoja mišljenja o profesorima prema kategorijama kao što su politička pristranost, profesionalna kompetencija i srdačnost. Homoseksualni profesori ocijenjeni su da su više politički pristrani od heteroseksualnih profesora dok ispitivanje profesionalne kompetencije i srdačnosti nije dalo značajne rezultate.
Tijekom istraživanja radila se i usporedba mišljenja učenika o nastavnim planovima homoseksualnih i heteroseksualnih profesora. Učenici koji su u svojim izjavama pokazivali određen stupanj homofobije nastavne su planove homoseksualnih profesora ocijenili negativnije od potpuno jednakih nastavnih planova heteroseksualnih profesora (23).
Godine 2015. provedeno je istraživanje o stavovima prema homoseksualnim osobama u Kini. Ispitanici su bili studenti Shandong Universityja. U ovom istraživanju pokazalo se da ispitanici uglavnom imaju pozitivne stavove prema osobama homoseksualne orijentacije. Malo manje od polovice ispitanika navodi da je homoseksualnost prihvatljiva (48%), no većina ispitanika navodi da bi homoseksualne osobe trebale javno promicati svoja prava (82%) i da homoseksualnost ne bi trebala biti kažnjiva (71%). Većina ispitanika izjasnila se da trenutna situacija za homoseksualne osobe u Kini lošija u odnosu na heteroseksualne osobe (82%). Na pitanja o braku homoseksualnih osoba većina je ispitanika imala pozitivne stavove, većina se izjasnila da vjeruje da će u Kini biti ozakonjene homoseksualne bračne zajednice i prihvatljivo im je da homoseksualni bračni parovi imaju djecu, no većina ispitanika smatra da heteroseksualni brakovi imaju bolji odgojni učinak na djecu od homoseksualnih brakova (24).

2. CILJ RADA

Ciljevi ovog rada su:

- ispitati stavove učenika Srednje škole Čakovec prema osobama homoseksualne orijentacije

- usporediti stavove učenica ženskog spola sa stavovima učenika muškog spola prema osobama homoseksualne orijentacije

- usporediti stavove učenika medicinskog smjera s učenicima gimnazijskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije

- usporediti stavove učenika završnih razreda sa stavovima učenika na početku srednjoškolskog obrazovanja prema osobama homoseksualne orijentacije

3. ISPITANICI I METODE

3.1. Ustroj studije

Ovaj diplomski rad napravljen je u obliku presječne studije (25). Ispitivanje je provedeno u Srednjoj školi Čakovec, tijekom svibnja i lipnja 2017. godine.

3.2. Ispitanici

Ispitanici su bili učenici Srednje škole Čakovec, obrazovnog smjera medicinska sestra / tehničar, fizioterapeuti i učenici obrazovnog smjera opća gimnazija. Ukupno je ispitano 338 učenika.

3.3. Metode

Instrument istraživanja bio je upitnik udruge Queer Zagreb te je za njegovu upotrebu dobiveno dopuštenje. Upitnik je bio zatvorenog tipa i sastojao se od 41 pitanja podijeljenih u pet cjelina.

Prva cjelina sastojala se od 4 pitanja s ponuđenim odgovorima kod kojih ispitanik bira jedan od više ponuđenih odgovora, a pitanja su se odnosila na spol, dob, razred koji pohađaju i smjer školovanja. Druga cjelina sastojala se od 8 ponuđenih tvrdnji i Likertovom ljestvicom od tri stupnja te ponuđenim odgovorima: točno, netočno, ne znam. Izjave su se odnosile na znanje učenika o osobama homoseksualne orijentacije. Treći dio sastojao se od 4 pitanja s ponuđenim odgovorima kod kojih ispitanik bira jedan od više ponuđenih odgovora, a odnosio se na razinu informiranosti učenika o osobama homoseksualne orijentacije te o načinima dobivanja informacija. Četvrti dio sadržavao je 5 pitanja s ponuđenim odgovorima od kojih ispitanik bira jedan od više ponuđenih odgovora, a odnosi se na poznavanje osoba homoseksualne orijentacije. Peti dio pitanja sastojao se od 20 tvrdnji i Likertovom ljestvicom od 5 stupnjeva kojom su ispitanici iskazivali stupanj slaganja ili neslaganja s ponuđenim

tvrdnjama: „u potpunosti se ne slažem, ne slažem se, ne znam/ne mogu procijeniti, slažem se i u potpunosti se slažem“. Peti dio pitanja odnosio se na osobni stav učenika prema osobama homoseksualne orijentacije.

3.4. Statističke metode

Kategorijski podatci predstavljeni su apsolutnim i relativnim frekvencijama. Numerički podatci opisani su aritmetičkom sredinom i standardnom devijacijom u slučaju raspodjela koje slijede normalnu, a u ostalim slučajevima medijanom i granicama interkvartilnog raspona. Normalnost raspodjele numeričkih varijabli testirana je Shapiro Wilkovim testom. Razlika normalno raspodijeljenih numeričkih varijabli između dviju nezavisnih skupina testirana je Studentovim t testom, a kada se radilo o više skupina tada su testirani Analizom varijance (ANOVA-om). Značajnost razlika među grupama nakon ANOVA-e provjerena je Tukey post hoc testom. Sve su P vrijednosti dvostrane te je razina značajnosti postavljena na Alpha=0,05. Za statističku analizu korišten je statistički program SPSS 15.0.

3.5. Etička načela

Za istraživanje je dobivena suglasnost Etičkog povjerenstva Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku Medicinskog fakulteta Osijek broj: 2158-61-07-17-179 od 8. rujna 2017. Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim načelima i ljudskim pravima u istraživanjima.
Prije provedbe ispitivanja dobivena je suglasnost ravnatelja Srednje škole Čakovec za provođenje ispitivanja.

Za maloljetne učenike dobivene su pisane suglasnosti roditelja. Svi ispitanici prethodno su upoznati s ciljevima i svrhom istraživanja te su prije ispunjavanja upitnika dobili pisanu obavijest o istraživanju koja je sadržavala i suglasnost za sudjelovanje. Suglasnost za dobrovoljnim sudjelovanjem u istraživanju svaki ispitanik potvrdio je svojim potpisom.

4. REZULTATI

4.1. Osnovna obilježja ispitanika

Istraživanje je provedeno na 338 ispitanika, od kojih je 138 (40,8%) gimnazijskog smjera i 200 (59,2%) medicinskog smjera koje čine medicinske sestre / tehničari opće njege i fizioterapeutski tehničari. Središnja dob učenika je 17 godina (interkvartilnog raspona od 16 do 18 godina) u rasponu od 15 do 20 godina. Učenika je bilo 97 (28,7%), a učenica 241 (71,3%). Značajno je više učenika gimnazijskog smjera u 4. razredu, a u 5. razredu učenika medicinskog smjera (χ^2 test, $P < 0,001$) (Tablica 1).

Tablica 1. Osnovna obilježja ispitanika

	Broj ispitanika (%) prema obrazovnom smjeru			**p***
	Gimnazijski smjer	**Medicinski smjer**	**Ukupno**	
Spol				
Učenici	39 (11,5%)	58 (17,2%)	97 (28,7%)	0,88
Učenice	99 (29,3%)	142 (42,0%)	241 (71,3%)	
Razred				
1.	27 (19,6%)	43 (21,5%)	70 (20,7%)	**0,001**
2.	34 (24,6%)	45 (22,5%)	79 (23,4%)	
3.	34 (24,6%)	43 (21,5%)	77 (22,8%)	
4.	43 (31,2%)	44 (22,0%)	87 (25,7%)	
5.	0 (0 %)	25 (12,5%)	25 (7,4%)	

*χ^2 test

4.2. Stavovi učenika prema osobama homoseksualne orijentacije

Svoje stavove o osobama homoseksualne orijentacije učenici su iskazali stupnjem slaganja ili neslaganja sa svakom od 20 tvrdnji koje su stupnjevane Likertovom ljestvicom od 5 stupnjeva: u potpunosti se ne slažem, ne slažem se, ne znam / ne mogu procijeniti, slažem se i u potpunosti se slažem.

Učenici su ovim upitnikom pokazali kako ih većina (208 učenika, 61,6%) ne podržava tvrdnju da je homoseksualnost grijeh te su se (226 učenika, 66,9%) izjasnili da smatra da su pred Bogom svi jednaki pa tako i lezbijke i homoseksualci. Kod ispitivanja mišljenja o razumijevanju problematike podržavanja prava osoba homoseksualne orijentacije većina ispitanika (263 učenika, 77,8%) izjasnila se da smatra da se prema homoseksualnim osobama

treba odnositi kao prema bilo kojoj drugoj osobi, odnosno (207 učenika, 61,2%) smatra da homoseksualne osobe trebaju imati sva jednaka prava kao i heteroseksualne osobe. Nastavno na ovakav trend više od polovice ispitanika (275 učenika, 81,4%) ne slaže se s tvrdnjom da bi sve homoseksualne osobe trebalo izolirati na pustom otoku. Negativni stavovi većine učenika bili su usmjereni na Povorku ponosa - 132 učenika (39,1%) ne vidi razlog javnog pokazivanja seksualne orijentacije, 55 učenika (16,3%) podržava takvo javno pokazivanje seksualne orijentacije, dok većina učenika (151 učenik, 44,6%) nema osobni stav o tome (Tablica 2).

Tablica 2. Stavovi ispitanika o homoseksualnosti

TVRDNJA	Broj (%) učenika					
	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Ne znam / ne mogu procijeniti	Slažem se	U potpunosti se slažem	Ukupno
1. Prihvatljivo mi je da mladići šminkaju oči i usne.	121 (35,8)	95 (28,1)	55 (16,3)	38 (11,2)	29 (8,6)	338 (100)
2. Sasvim je u redu da je prodavač u mom dućanu s hranom homoseksualac.	28 (8,3)	13 (3,8)	75 (22,2)	99 (29,3)	123 (36,4)	338 (100)
3. Neprirodno je da se dvije djevojke pojave kao ljubavni par na maturalnoj večeri.	88 (26,0)	90 (26,6)	93 (27,6)	41 (12,1)	26 (7,7)	338 (100)
4. Homoseksualnost se može izliječiti.	116 (34,3)	71 (21,0)	102 (30,2)	28 (8,3)	21 (6,2)	338 (100)
5. Homoseksualnim osobama treba omogućiti usvajanje djece.	77 (22,8)	46 (13,6)	80 (23,7)	67 (19,8)	68 (20,1)	338 (100)
6. Homoseksualnost je grijeh.	152 (45,0)	56 (16,6)	80 (23,6)	19 (5,6)	31 (9,2)	338 (100)
7. Mogu zamisliti da mi homoseksualac/lezbijka bude prijatelj/prijateljica.	32 (9,5)	30 (8,9)	93 (27,5)	91 (26,9)	92 (27,2)	338 (100)
8. Homoseksualci i lezbijke nisu sposobni za odgoj djece.	126 (37,3)	88 (26,0)	90 (26,7)	15 (4,4)	19 (5,6)	338 (100)
9. Homoseksualci su glavni krivci za širenje HIV/AIDS-a.	93 (27,5)	75 (22,2)	117 (34,6)	32 (9,5)	21 (6,2)	338 (100)
10. Nemam ništa protiv toga da se dvojica mladića ljube na javnom mjestu.	89 (26,3)	73 (21,6)	93 (27,6)	41 (12,1)	42 (12,4)	338 (100)
11. Pred Bogom su svi ljudi jednaki pa tako i lezbijke i homoseksualci.	27 (8,0)	22 (6,5)	63 (18,6)	78 (23,1)	148 (43,8)	338 (100)
12. Osjećam odbojnost i nelagodu u društvu homoseksualaca i lezbijki.	81 (24,0)	66 (19,5)	114 (33,7)	48 (14,2)	29 (8,6)	338 (100)

13. Homoseksualci i lezbijke trebaju imati sva jednaka prava kao i heteroseksualne osobe.	24 (7,1)	31 (9,2)	76 (22,5)	91 (26,9)	116 (34,3)	338 (100)
14. Lezbijkama i homoseksualcima treba zabraniti rad s djecom u vrtiću i školi.	144 (42,7)	85 (25,1)	74 (21,9)	17 (5,0)	18 (5,3)	338 (100)
15. Sve homoseksualce i lezbijke trebalo bi izolirati na pustom otoku.	225 (66,6)	50 (14,8)	29 (8,6)	15 (4,4)	19 (5,6)	338 (100)
16. Prema homoseksualnim osobama treba se odnositi kao prema bilo kojoj drugoj osobi.	16 (4,7)	16 (4,7)	43 (12,8)	79 (23,4)	184 (54,4)	338 (100)
17. Potrebni su zakoni koji štite homoseksualne osobe od diskriminacije i nasilja.	26 (7,7)	19 (5,6)	98 (29,0)	102 (30,2)	93 (27,5)	338 (100)
18. Roditelji su krivi za homoseksualnost svoje djece zbog nepravilnosti u obiteljskom odgoju.	149 (44,1)	81 (24,0)	77 (22,7)	21 (6,2)	10 (3,0)	338 (100)
19. Homoseksualci su ženskasti, a lezbijke muškobanjaste.	59 (17,5)	85 (25,1)	132 (39,1)	43 (12,7)	19 (5,6)	338 (100)
20. Heteroseksualci ne paradiraju uokolo javno pokazujući seksualnu orijentaciju pa ne vidim razlog zašto bi to homoseksualci morali raditi.	28 (8,3)	27 (8,0)	151 (44,6)	59 (17,5)	73 (21,6)	338 (100)

Što se tiče razlike učenika prema spolu, učenice imaju pozitivniji stav prema osobama homoseksualne orijentacije od učenika (Studentov t test, P = 0,001) (Tablica 3).

Tablica 3. Stavovi prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na spol

Spol	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Razlika	95% interval pouzdanosti razlike		P*
					od	do	
Učenici Učenice	97 (28,7) 241 (71,3)	63,22 73,80	16,84 13,97	10,58	-14,09	-7,07	**0,001**

*Studentov t test

Učenice imaju pozitivniji stav (aritmetička sredina 77,98, uz standardnu devijaciju 13,14) od učenika (aritmetička sredina 62,74, uz standardnu devijaciju 18,36) prema osobama homoseksualne orijentacije (Studentov t test, P = 0,001). (Tablica 4).

Tablica 4. Stavovi učenika gimnazijskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na spol

Spol	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Razlika	95% interval pouzdanosti razlike		P*
					niži	viši	
Učenici Učenice	39 (28,3) 99 (71,7)	62,74 77,98	18,36 13,14	15,24	-20,76	-9,71	**0,001**

*Studentov t test

Učenice imaju pozitivniji stav (aritmetička sredina 70,88, uz standardnu devijaciju 13,83) od učenika (aritmetička sredina 63,53, uz standardnu devijaciju 15,88) prema osobama homoseksualne orijentacije(Studentov t test, P = 0,001) (Tablica 5).

Tablica 5. Stavovi učenika medicinskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na spol

Spol	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Razlika	95% interval pouzdanosti razlike		P*
					niži	viši	
Učenici Učenice	58 (29,0) 142 (71,0)	63,53 70,88	15,88 13,83	7,35	-11,79	-2,90	**0,001**

*Studentov t test

Učenici gimnazijskog smjera imaju bolji, pozitivniji stav od učenika medicinskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije (Studentov t test, P = 0,004) (Tablica 6).

Tablica 6. Usporedba stavova učenika gimnazijskog smjera sa stavovima učenika medicinskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije

Smjer	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Razlika	95% interval pouzdanosti razlike		P*
					niži	viši	
Gimnazija Medicinska	138 (40,8) 200 (59,2)	73,67 68,75	16,27 14,80	4,92	1,57	8,28	**0,004**

* Studentov t test

Razlika u stavovima učenika ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije također je značajna (ANOVA, P = 0,005). Učenici 4. razreda imaju najnegativniji stav dok učenici 5. razreda imaju najpozitivniji stav prema osobama homoseksualne orijentacije (Tablica 7). Daljnja analiza pokazala je da ta razlika nije statistički značajna, no postoji značajna razlika između učenika 3. i 4. razreda (Tukey post hoc=8,14, **p<0,01**).

Tablica 7. Stavovi učenika prema osobama homoseksualne orijentacije u odnosu na razred koji pohađaju

Razred	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	95% interval pouzdanosti razlike		P*
				niži	viši	
1.	70 (20,7)	72,19	15,17	68,57	75,80	
2.	79 (23,4)	68,92	15,26	65,51	72,34	
3.	77 (22,8)	74,73	17,43	70,77	78,68	**0,005**
4.	87 (25,7)	66,59	14,02	63,60	69,57	
5.	25 (7,4)	74,88	13,26	69,40	80,35	

* analiza varijance

Razlika u stavovima učenika gimnazijskog smjera ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije također je značajna (ANOVA, P = 0,001). Učenici 3. razreda imaju najpozitivniji stav dok učenici 2. razreda imaju najnegativniji stav prema osobama homoseksualne orijentacije. Daljnja analiza pokazala je statistički značajnu razliku između učenika 1. i 2. razreda (Tukey post hoc=10,83, **p<0,05**), učenika 2. i 3. razreda (Tukey post hoc =12,62, **p<0,01**) te učenika 3. i 4. razreda (Tukey post hoc =10,43, **p<0,05**) (Tablica 8).

Tablica 8. Usporedba stavova učenika gimnazijskog smjera ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije

Razred	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	95% interval pouzdanosti razlike		P*
				niži	viši	
1.	27 (19,6)	78,59	12,71	73,56	83,62	
2.	34 (24,6)	67,76	16,60	61,97	73,56	**0,001**
3.	34 (24,6)	80,38	16,74	74,54	86,22	
4.	43 (31,2)	69,95	15,22	65,27	74,63	

*analiza varijance

Razlika u stavovima učenika medicinskog smjera ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije također je značajna (ANOVA, P = 0,02). Učenici 4. razreda imaju najnegativniji stav dok učenici 5. razreda imaju najpozitivniji stav prema osobama

homoseksualne orijentacije. Daljnja analiza pokazala je da je razlika između učenika tih dvaju razreda statistički značajna (Tukey post hoc=11,58, **p<0,05**) (Tablica 9).

Tablica 9. Usporedba stavova učenika medicinskog smjera ovisno o razredu prema osobama homoseksualne orijentacije

Razred	Broj (%) ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	95% interval pouzdanosti razlike		P*
				niži	viši	
1.	43 (21,5)	68,16	15,32	64,45	72,88	
2.	45 (22,5)	69,80	14,28	65,51	74,09	
3.	43 (21,5)	70,26	16,82	65,07	75,43	**0,02**
4.	44 (22,0)	63,30	12,02	59,64	66,95	
5.	25 (12,5)	74,88	13,26	69,40	80,35	

*analiza varijance

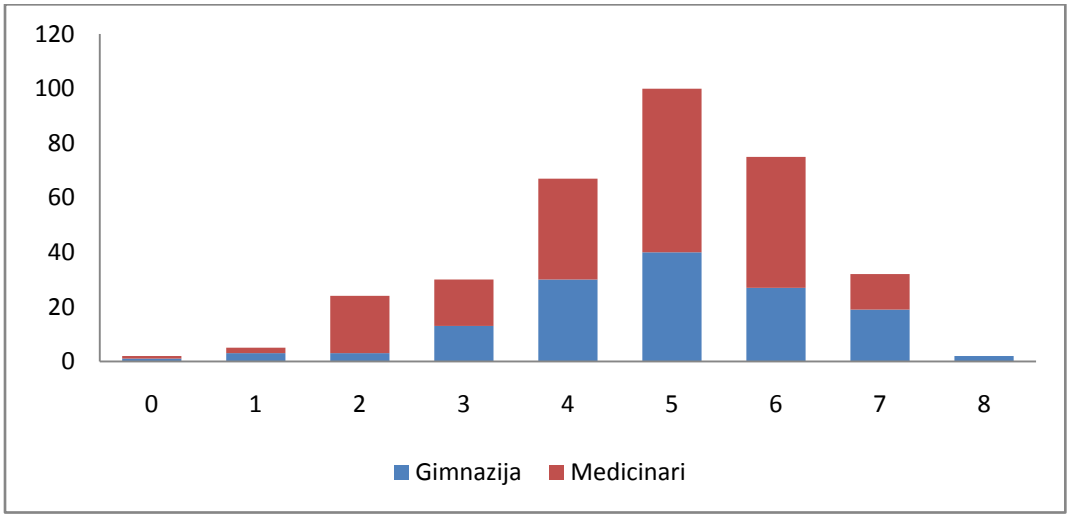
Četvrti dio istraživanja orijentiran je na ispitivanje znanja učenika o homoseksualnosti. Učenici su na većinu tvrdnji odgovorili točno, što dokazuje da većina zna definicije homoseksualnosti, aseksualnosti, biseksualnosti te što su transseksualne osobe i Gay Pride. Jedini nepoznati pojam pokazao se pojam „queer“ (Tablica 10).

Tablica 10. Raspodjela ispitanika u odnosu na znanje o homoseksualnosti

Tvrdnja	**Broj (%) ispitanika**		
	Gimnazijski smjer (138 učenika)	**Medicinski smjer (200 učenika)**	**Ukupno (338 učenika)**
*Homoseksualne osobe seksualno privlače osobe istog spola.	115 (83,33)	190 (95,0)	305 (90,24)
Biseksualna osoba je osoba rođena s muškim i ženskim spolnim organima.	122 (81,16)	172 (86,0)	294 (86,98)
Transseksualna osoba je osoba koja kupuje seksualne usluge.	107 (77,54)	128 (64,0)	235 (69,53)
Transvestit je osoba koja uzima hormonsku terapiju.	43 (31,16)	57 (28,5)	100 (29,59)
Homofobija označava strah od muškaraca.	94 (68,12)	109 (54,5)	203 (60,06)
*Gay Pride je parada ponosa seksualnih i rodnih manjina.	101 (73,19)	134 (67,0)	235 (69,53)
Pod pojmom „queer“ podrazumijeva se umjetnički pokret nastao u SAD-u 1960-ih.	10 (7,25)	10 (5,0)	20 (5,92)
*Aseksualnost označava nepostojanje seksualne privlačnosti ili interesa i želje za seksom.	87 (63,04)	130 (65,0)	217 (64,20)

*točna tvrdnja

Daljnjom analizom utvrđeno je da učenici gimnazijskog smjera imaju više znanja o osobama homoseksualne orijentacije od učenika medicinskog smjera. Samo dva učenika su na sva pitanja odgovorila točno pri čemu su to učenici gimnazijskog smjera. Dva učenika (jedan iz gimnazijskog smjera i jedan iz medicinskog smjera) nisu dali nijedan točan odgovor vezano uz znanje o osobama homoseksualne orijentacije dok je najviše učenika, njih 100, točno odgovorilo na 5 pitanja (Slika 1).

Slika 1. Broj učenika u odnosu na broj točnih odgovora vezanih uz znanje o osobama homoseksualne orijentacije

Posljednji dio ovog rada orijentiran je na informiranost učenika o osobama homoseksualne orijentacije. Dio upitnika odnosio se na izvore iz kojih učenici najčešće dobivaju informacije o osobama homoseksualne orijentacije. Najčešći izvor informacija o homoseksualnosti i osobama homoseksualne orijentacije za učenike je Internet (231 učenik, 68,3%), dok manji broj učenika informacije dobiva iz novina i knjiga (2 učenika, 0,6%), na školskim satovima (4 učenika, 1,2%) te od svojih vršnjaka (6 učenika, 1,8%) (Tablica 11).

Tablica 11. Informiranost učenika Srednje škole Čakovec o osobama homoseksualne orijentacije

Izvor informacija	Broj učenika	Postotak
Televizija	74	21,9
Filmovi, serije	21	6,2
Internet	231	68,3
Novine, časopisi, knjige	2	0,6
Nastavni sadržaji	4	1,2
Prijatelji/prijateljice	6	1,8
Ukupno:	338	100

Drugi dio odnosi se na ponašanje učenika prema osobama homoseksualne orijentacije, točnije pitanja su vezana uz nasilno ponašanje prema osobama homoseksualne orijentacije, uključujući verbalno i fizičko nasilje, pasivno promatranje te pružanje pomoći žrtvi. Na pitanje jesi li ikada vrijeđao osobu zbog navodne homoseksualne orijentacije 295 učenika (87,28%) se izjasnilo da nije vrijeđalo osobe homoseksualne orijentacije, dok je 43 učenika (12,72%) bilo verbalno nasilno prema tim osobama, bez značajne razlike prema smjeru (Tablica 12).

Tablica 12. Vrijeđanje osobe zbog navodne homoseksualne orijentacije

	Broj (%) ispitanika			**P***
	Gimnazijski smjer	**Medicinski smjer**	**Ukupno**	
DA	18 (13,04)	25 (12,5)	43 (12,72)	0,87
NE	120 (86,96)	175 (87,5)	295 (87,28)	
Ukupno	138 (100,0)	200 (100,0)	338 (100,0)	

*Fisherov egzaktni test

Drugo pitanje odnosi se na pojavu fizičke agresije prema osobama homoseksualne orijentacije te se pokazalo da je 5 učenika (1,48%) bilo fizički nasilno prema nekoj osobi homoseksualne orijentacije (Tablica 13).

Tablica 13. Napad na osobu homoseksualne orijentacije

	Broj (%) ispitanika			**P***
	Gimnazijski smjer	**Medicinski smjer**	**Ukupno**	
DA	3 (2,17)	2 (1,0)	5 (1,48)	0,40
NE	135 (97,83)	198 (99,0)	333 (98,52)	
Ukupno	138 (100,0)	200 (100,0)	338 (100,0)	

*Fisherov egzaktni test

Treće pitanje odnosi se na pojavu pasivnog promatranja nasilja nad osobom homoseksualne orijentacije te se pokazalo da je 31 učenika (9,17%) bilo fizički nasilno prema nekoj osobi homoseksualne orijentacije (Tablica 14).

Tablica 14. Pasivno promatranje nasilja nad osobom homoseksualne orijentacije

	Broj (%) ispitanika			**P***
	Gimnazijski smjer	**Medicinski smjer**	**Ukupno**	
DA	13 (9,42)	18 (9,0)	31 (9,17)	> 0,99
NE	125 (90,58)	182 (91,0)	307 (90,83)	
Ukupno	138 (100,0)	300 (100,0)	338 (100,0)	

*Fisherov egzaktni test

Sadržaj posljednjeg pitanja odnosi se na pružanje pomoći žrtvi u situaciji nasilja zbog homoseksualne orijentacije te osobe. Učenici su odgovorili kako ih je svega 31 (9,17%) pomoglo osobi koja se u nekoj situaciji našla kao žrtva nasilja zbog svoje seksualne orijentacije, od kojih značajno više, njih 19 (13,8%), iz gimnazijskog smjera (Fisherov egzaktni test, P = 0,02) (Tablica 15).

Tablica 15. Pružanje pomoći žrtvi u situaciji nasilja zbog homoseksualne orijentacije te osobe

	Broj (%) ispitanika			**P***
	Gimnazijski smjer	**Medicinski smjer**	**Ukupno**	
DA	19 (13,77)	12 (6,0)	31 (9,17)	**0,02**
NE	119 (86,23)	188 (94,0)	307 (90,83)	
Ukupno	138 (100,0)	300 (100,0)	338 (100,0)	

*Fisherov egzaktni test

5. RASPRAVA

U ovom istraživanju cilj je bio ispitati stavove učenika Srednje škole Čakovec prema osobama homoseksualne orijentacije, s obzirom na spol ispitanika, srednjoškolsko usmjerenje i razred koji pohađaju.

Prvi cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li razlike u stavovima prema osobama homoseksualne orijentacije s obzirom na spol ispitanika. Rezultati istraživanja (Tablice 3, 4, 5) pokazali su da postoji statistički značajna razlika u stavovima prema osobama homoseksualne orijentacije s obzirom na spol ispitanika. Dobiveni rezultati su u skladu s očekivanjima jer su i rezultati dosadašnjih istraživanja pokazali da žene imaju pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije od muškaraca.

Drugi cilj istraživanja bio je ispitati postoje li razlike u stavovima prema osobama homoseksualne orijentacije s obzirom na srednjoškolsko usmjerenje. Uspoređeni su stavovi učenika medicinskog smjera sa stavovima učenika gimnazijskog smjera. Rezultati istraživanja (Tablica 6) pokazali su da postoji statistički značajna razlika u stavovima prema osobama homoseksualne orijentacije s obzirom na srednjoškolsko usmjerenje. Učenici gimnazijskog smjera imaju pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije od učenika medicinskog smjera. Moguće objašnjenje dobivene razlike u stavovima prema homoseksualnim osobama može biti to što gimnazijalci tijekom svog obrazovanja imaju više nastavnih predmeta baziranih na društvenim znanostima i umjetnosti za razliku od medicinara kojima su predmeti temeljeni na prirodnim znanostima, a prethodna istraživanja na studentima dokazala su da studenti umjetnoosti i društvenih znanosti imaju pozitivnije stavove od studenata ekonomije i prirodnih znanosti.

Treći cilj istraživanja bio je usporediti stavove učenika završnih razreda sa stavovima učenika na početku srednjoškolskog obrazovanja prema osobama homoseksualne orijentacije. Rezultati istraživanja (Tablica 7, 8, 9) pokazali su da se stavovi tijekom školovanja mijenjaju. Najpozitivnije stavove imaju učenici 5. razreda, no ispitanike petih razreda čine samo učenici smjera medicinska sestra / tehničar opće njege jer njihovo srednjoškolsko obrazovanje traje pet godina dok učenicima gimnazijskog usmjerenja i smjera fizioterapeutski tehničar srednjoškolsko obrazovanje traje četiri godine. Najnegativnije stavove imali su učenici četvrtih razreda, odnosno završnog razreda gimnazijalaca i fizioterapeutskih tehničara. Moguće objašnjenje dobivene razlike može biti da su učenici petih razreda nešto stariji od

ostalih učenika, a prethodna istraživanja pokazala su da mlađe osobe imaju negativnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije.

U četvrtom dijelu ispitivalo se znanje učenika o homoseksualnosti. Učenici su na većinu tvrdnji odgovorili točno, što dokazuje da većina zna definicije homoseksualnosti, aseksualnosti, biseksualnosti te što su transseksualne osobe i Gay Pride. Jedini nepoznati pojam pokazao se pojam „queer“ (Tablica 10). Utvrđeno je da učenici gimnazijskog smjera imaju više znanja o osobama homoseksualne orijentacije od učenika medicinskog smjera. Samo dva učenika su na sva pitanja odgovorila točno pri čemu su to učenici gimnazijskog smjera. Dva učenika (jedan iz gimnazijskog smjera i jedan iz medicinskog smjera) nisu dali nijedan točan odgovor vezano uz znanje o osobama homoseksualne orijentacije dok je najviše učenika, njih 100, točno odgovorilo na 5 pitanja (Slika 1).

Kada se promatraju pojedinačne tvrdnje na tablici stavova prema osobama homoseksualne orijentacije (Tablica 2) rezultati pokazuju da učenici Srednje škole Čakovec imaju pozitivne stavove prema osobama homoseksualne orijentacije. Pri usporedbi sa sličnim istraživanjem koje je provedeno u zagrebačkim srednjim školama 2012. godine pokazalo se da učenici Srednje škole Čakovec imaju pozitivnije stavove od učenika zagrebačkih srednjih škola.

6. ZAKLJUČCI

Temeljem provedenog istraživanja i dobivenih rezultata mogu se navesti sljedeći zaključci:

1. Učenici iskazuju negativnije stavove u usporedbi s učenicama.

2. Učenici gimnazijskog smjera imaju pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije od učenika medicinskog smjera.

3. Stavovi prema homoseksualnim osobama bitno se ne mijenjaju s obzirom na razred koji učenici polaze, no značajnije pozitivne stavove imaju učenici petih razreda koji su nešto stariji od ostalih učenika.

4. Učenici gimnazijskog smjera imaju nešto više znanja o homoseksualnosti od učenika medicinskog smjera.

5. Mišljenja su učenika o osobama homoseksualne orijentacije pozitivna.

Učenici Srednje škole Čakovec imaju uglavnom pozitivne stavove prema osobama homoseksualne orijentacije. Više znanja o osobama homoseksualne orijentacije vodi i boljem razumijevanju i pozitivnijim stavovima prema tim osobama. Učenici srednjoškolske dobi ne dobivaju dovoljno informacija o osobama homoseksualne orijentacije što dovodi do stigmatizacije tih osoba i stvaranju negativnih stavova prema njima. Uz određenu bi se edukaciju mladih ljudi stavovi prema osobama homoseksualne orijentacije promijenili jer, iako su stavovi društva prema homoseksualnim osobama postali liberalniji, predrasude i homofobija u društvu još uvijek su prisutni.

U buduća istraživanja mogli bismo uključiti i ispitivanje stavova nastavnika prema osobama homoseksualne orijentacije te dobivene rezultate usporediti sa stavovima učenika te procijeniti jesu li stavovi nastavnika u korelaciji sa stavovima učenika.

7. SAŽETAK

Cilj istraživanja: Ispitati stavove učenika Srednje škole Čakovec prema osobama homoseksualne orijentacije, usporediti stavove učenica ženskog spola sa stavovima učenika muškog spola prema osobama homoseksualne orijentacije, usporediti stavove učenika medicinskog smjera s učenicima gimnazijskog smjera prema osobama homoseksualne orijentacije te usporediti stavove učenika završnih razreda sa stavovima učenika na početku srednjoškolskog obrazovanja prema osobama homoseksualne orijentacije.

Ispitanici i metode: Provedena je presječna studija koja je obuhvatila 338 učenika Srednje škole Čakovec medicinskog i gimnazijskog smjera. Kao instrument istraživanja korišten je anonimni anketni upitnik koji se sastojao od pet dijelova. Upitnik je bio zatvorenog tipa i sastojao se od 41 pitanja.

Rezultati: Rezultati istraživanja pokazuju da učenici imaju pozitivan stav prema osobama homoseksualne orijentacije. Pokazalo se da postoji značajna razlika u stavovima prema osobama homoseksualne orijentacije s obzirom na spol, pri čemu su učenici iskazali negativnije stavove u usporedbi s učenicama. Učenici gimnazijskog smjera imaju nešto više znanja o homoseksualnosti od učenika medicinskog smjera, a isto tako imaju i pozitivnije stavove prema osobama homoseksualne orijentacije od učenika medicinskog smjera.

Zaključak: Rezultati istraživanja dokazuju da više znanja o osobama homoseksualne orijentacije vodi i boljem razumijevanju i pozitivnijim stavovima prema tim osobama. Učenici srednjoškolske dobi ne dobivaju dovoljno informacija o osobama homoseksualne orijentacije što dovodi do stigmatizacije tih osoba i stvaranju negativnih stavova prema njima.

Ključne riječi: homoseksualna orijentacija; stavovi; srednjoškolsko obrazovanje; spol

8. SUMARRY

Attitudes of Čakovec High School students towards people of homosexual orientation

Aim of research: Examine the attitudes of Čakovec High School students (Srednja škola Čakovec) towards people of homosexual orientation, compare the attitudes of female students to those of male students towards people of homosexual orientation, compare the attitudes of medical students to those of grammar-school students towards people of homosexual orientation, and compare the attitudes of final grade students to those of students at the beginning of their secondary education towards people of homosexual orientation.

Respondents and methods: A cross-sectional study has been conducted including 338 students attending Čakovec High School (Srednja škola Čakovec) medical and grammar school programme. An anonymous poll sheet has been used as an instrument of research, which consisted of five parts. The questionnaire consisted of 41 closed-ended questions.

Results: Research results have shown that students have a positive attitude towards people of homosexual orientation. There is a significant difference in the attitudes towards people of homosexual orientation with regard to gender, where male students have shown more negative attitudes in comparison to female students. Grammar school students have more knowledge of homosexuality than medical students, and they also have more positive attitudes towards people of homosexual orientation than medical students.

Conclusion: Research results prove that having more knowledge about people of homosexual orientation leads to better understanding and more positive attitudes towards them. High-school students do not get enough information about people of homosexual orientation, which leads to the stigmatisation of such people and the creation of negative attitudes towards them.

Keywords: homosexual orientation; attitudes; high-school education; gender

9. LITERATURA

1. American Psychological Association: Answers to Your Questions: For a better understanding of sexual orijentation & homosexuality. Washington: 2008. Dostupno na adresi:http://www.apa.org/topics/lgbt/orientation.pdf Datum pristupa: 23. 8. 2017.

2. American Psychological Association: Just the facts about sexual orientation and youth: A primer for principals, educators and school personnel. Washington: 2012. Dostupno na adresi:http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/just-the-facts.pdf
   Datum pristupa: 23. 8. 2017.

3. Tomašević L. Fenomenologija i moralna prosudba homoseksualnosti. Crkva u svijetu. 2003; 38 (2): 241 - 263.

4. Poredoš Lavor D, Šuperina M. LGBTIQ osobe – izazov struke i društvene tolerancije [stručni članak]. Polic.sigur. 2013; 22 (1): 159-177. Dostupno na adresi:
   https://hrcak.srce.hr/file/155400
   Datum pristupa: 23. 8. 2017.

5. Stapić T. Stavovi prema homoseksualcima [završni rad]. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Preddiplomski studij psihologije; 2012. Dostupno na adresi:
   https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffos%3A1628/datastream/PDF/view
   Datum pristupa: 28. 6. 2017.

6. Parmač M. Stavovi studenata prema osobama homoseksualne orijentacije [seminarski rad]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju; 2005. Dostupno na adresi: https://bib.irb.hr/datoteka/213689.MajaParmac.pdf
   Datum pristupa: 28. 6. 2017.

7. Zorica L. Povijesni prikaz homoseksualnih osoba kao marginalizirane skupine, ESSEHIST. 2016; (8): 2-15. Dostupno na adresi:https://hrcak.srce.hr/file/280693
   Datum pristupa: 12. 10. 2017.

8. Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža Dostupno na adresi:
   http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=57912
   Datum pristupa: 23. 9. 2017.

9. Tomić I, Ćepulić D-B. Predviđanje homofobije: Uloga demografskih obilježja, kontakata s homoseksualnom populacijom i ambivalentnih stavova prema ženama i muškarcima. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet; 2013.

10. Huić A, Jugović I, Kamenov Ž. Stavovi studenata o pravima osoba homoseksualne orijentacije [izvorni znanstveni rad]. Rev.soc.polit. 2015; 22 (2): 219 – 245.

11. Longin E. Stavovi prema homoseksualnim osobama: uloga spola, studijskog usmjerenja i važnosti vjere u životu [završni rad]. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju; 2014.

12. Ustav Republike Hrvatske, NN 41/01, Zagreb: Narodne novine

13. Zakon o ravnopravnosti spolova, NN 82/08, Zagreb: Narodne novine

14. Juras S. Izvještaj o stanju ljudskih prava seksualnih i rodnih manjina u 2009. godini u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Lezbijska grupa Kontra; 2009. Dostupno na adresi:http://www.iskorak.hr/iskorak/wp-content/publications/policy/pt-prava2009.pdf Datum pristupa: 11. 8. 2017.

15. Juras S. Izvještaj o stanju ljudskih prava seksualnih i rodnih manjina u 2010. godini u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Lezbijska grupa Kontra; 2010. Dostupno na adresi:http://www.iskorak.hr/iskorak/wp-content/publications/policy/pt-prava2010.pdf Datum pristupa: 12. 8. 2017.

16. Vučković Juroš T. Socijalna isključenost seksualnih manjina u Hrvatskoj. Rev. soc. polit. 2015; 22 (2): 195-218. Dostupno na adresi:https://hrcak.srce.hr/file/211730 Datum pristupa: 3. 10. 2017.

17. Zakon o suzbijanju diskriminacije, NN 85/08, Zagreb: Narodne novine Dostupno na adresi:https: //www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/upravna_tijela/UO_za_tal_nac_zaj/Instrumenti_zastite_ljudskih_prava/III.Nacionalno-unutarnje_zakonodavstvoRH/1.Ustav%2Czakoni/III-1.4.Zakon_o_suzbijanju_diskriminacije.pdf Datum pristupa: 8. 10. 2017.

18. Bognar L. Metodika odgoja. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Pedagoški fakultet; 1999. str. 45 - 85.

19. Berk LE. Psihologija cjeloživotnog razvoja. 3. izd. Jastrebarsko: Naklada slap; 2008. str. 354 - 358.

20. Hodžić A, Bijelić N. Izvještaj istraživanja o mišljenjima i stavovima prema homoseksualnosti u srednjim školama u Zagrebu. Zagreb: Queer Zagreb; 2012.

21. Huić A, Jelić M, Kamenov Ž. Što predviđa spremnost heteroseksualnih osoba na pozitivno i negativno ponašanje prema osobama homoseksualne orijentacije [izvorni znanstveni članak]. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju; 2016.

22. Parker A, Bhugra D. Attitudes of British medical students towards male homosexuality. London: De Crespigny Park, Institute of Psychiatry, Sexual and relationship therapy; 2002; 15(2).

23. Anderson KJ, Kanner M. Inventing a Gay Agenda: Student´s Perceptions of Lesbian and Guy Professors Journal of Applied Social Psychology. 2011; 41(6): 1538 – 1564.

24. Miller JE. Shandong University students' views on homosexuality. Honors Projects; 2015;165.

25. Marušić M, i sur. Uvod u znanstveni rad u medicini.4. izd. Zagreb: Medicinska naklada; 2008.

10. ŽIVOTOPIS

Osnovni podatci

Valentina Fabić

Rođena: 24. svibnja 1977. godine u Čakovcu, Republika Hrvatska

Kućna adresa: Jug III 21, Prelog, 40323 Prelog

Tel.: 099 4111 961

E-mail: valentinafabic@gmail.com

Obrazovanje i akademski stupnjevi:

Godine 2017., apsolventica na dislociranom Sveučilišnom diplomskom studiju Sestrinstvo u Čakovcu

Godine 2015., upis na dislocirani Sveučilišni diplomski studij Sestrinstva u Čakovcu

Godine 2015., završeno pedagoško-psihološko obrazovanje na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Osijek

Godine 2012., završen Stručni studij Sestrinstvo na Veleučilištu u Varaždinu

Godine 1995., završena Medicinska škola Varaždin

Profesionalna karijera:

Godine 2014., Srednja škola Čakovec

Godine 1995., Županijska bolnica Čakovec

Članstva:

Hrvatska komora medicinskih sestara

Hrvatska udruga medicinskih sestara

Hrvatsko društvo nastavnika zdravstvene njege

11. PRILOG

11. 1 Anketni upitnik

Anketni upitnik

INFORMIRANI PRISTANAK

Pri Medicinskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku provodi se istraživanje pod nazivom *Stavovi učenika Srednje škole Čakovec prema osobama homoseksualne orijentacije* u svrhu izrade diplomskog rada pristupnice *Valentine Fabić.*

Sudjelovanje je u istraživanju anonimno i dobrovoljno te se može odustati u bilo koje vrijeme i bez posebnog obrazloženja.
„Ovime izjavljujem da sam u potpunosti upoznat/a s detaljima istraživanja. Na sva postavljena pitanja odgovorio/la sam i u potpunosti sam razumio/la odgovor. Potvrđujem da sam voljan/a sudjelovati u istraživanju".

Pristajem na sudjelovanje u istraživanju u svrhu izrade diplomskog rada.

Ime i prezime učenika:

Ime i prezime (štampano) _____

Potpis: _____

Datum: _____

_____ _____

Ispitanik Ime osobe koja provodi anketiranje

PRVI DIO Molim da zaokružite JEDAN odgovarajući odgovor!

1.1 Kojeg si spola?	Muški……1 Ženski……2
1.2 Koliko imaš godina?	14 godina……1 15 godina……2 16 godina……3 17 godina……4 18 godina……5 19 godina……6 20 godina……7
1.3 U koju školu ideš?	Gimnazija …… …1 Medicinska ……2
1.4 U koji razred ideš?	Prvi……1 Drugi……2 Treći……3 Četvrti……4 Peti……5

DRUGI DIO

Molim te upiši znak x u odgovarajuću kućicu.

	TOČNO	NETOČNO	NE ZNAM
2.1 Homoseksualne osobe seksualno privlače osobe istog spola.			
2.2 Biseksualna osoba je rođena s muškim i ženskim spolnim organima.			
2.3 Transseksualna osoba je osoba koja kupuje seksualne usluge.			
2.4 Transvestit je osoba koja uzima hormonsku terapiju.			
2.5 Homofobija označava strah od muškaraca.			
2.6 Gay Pride je parada ponosa seksualnih i rodnih manjina.			
2.7 Pod pojmom „queer“ podrazumijeva se umjetnički pokret nastao u SAD-u 1960-ih.			
2.8 Aseksualnost označava nepostojanje seksualne privlačnosti ili interesa i želje za seksom.			

TREĆI DIO Molim te zaokruži JEDAN odgovarajući odgovor ili upiši odgovor tamo gdje se to od tebe traži!

3.1 Informacije o homoseksualnosti do tebe NAJČEŠĆE dolaze putem:	Televizija…… .1 Filmovi, serije……..……..2 Internet……..3 Novine, časopisi , knjige…… ….4 Školsko gradivo……..……5 Prijatelji/prijateljice ……..…6
3.2 Jesi li ikad primijetio/primijetila TV spot /plakate koji se tiču prava homoseksualaca i lezbijki?	Da……..1 Ne……..……..2
3.3 Smatraš li da je neka osoba iz javnog života /*show businessa* u Hrvatskoj homoseksualac ili lezbijka?	Ne……..……..1 Da (navedi tko)……..2
3.4 Informacije o homoseksualnosti koje dobivaš kroz školski program su:	Ne dobivam nikakve informacije o tome…….1 Uglavnom negativne……..2 Uglavnom pozitivne……..3 Niti pozitivne niti negativne……..……..4

ČETVRTI DIO

Molim te zaokruži JEDAN odgovarajući odgovor, koji označava tvoje NAJBLIŽE poznavanje osoba homoseksualne orijentacije.

4.1 Poznaješ li homoseksualca ili lezbijku?	Ne……1 Ne, ali sam čuo/čula da je neka osoba u mojoj okolini homoseksualna……2 Da, član/članica moje obitelji……3 Da, prijatelj/prijateljica……4 Da, poznanik/poznanica……5

Jesi li ikada…		
označi sa X	**DA**	**NE**
4.2 Vrijeđao/ vrijeđala neku osobu zbog njihove navodne homoseksualne orijentacije?		
4.3 Fizički napao/napala neku osobu zbog njihove navodne homoseksualne orijentacije?		
4.4 Pasivno promatrao/promatrala nasilje nad nekom osobom zbog njihove navodne homoseksualne orijentacije?		
4.5 Pružio/pružila pomoć žrtvi u situaciji nasilja zbog navodne homoseksualne orijentacije te osobe?		

PETI DIO

Molim te zaokruži JEDAN odgovarajući odgovor s obzirom na **tvoj osobni stav.**

	Izjave	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Ne znam / ne mogu procijeniti	Slažem se	U potpunosti se slažem
5.1	Prihvatljivo mi je da mladići šminkaju oči i usne.	1	2	3	4	5
5.2	Sasvim je u redu da je prodavač u mom dućanu s hranom homoseksualac.	1	2	3	4	5
5.3	Neprirodno je da se dvije djevojke pojave kao ljubavni par na maturalnoj večeri.	1	2	3	4	5
5.4	Homoseksualnost se može izliječiti.	1	2	3	4	5
5.5	Homoseksualnim osobama treba omogućiti usvajanje djece.	1	2	3	4	5
5.6	Homoseksualnost je grijeh.	1	2	3	4	5
5.7	Mogu zamisliti da mi homoseksualac/lezbijka bude prijatelj/prijateljica.	1	2	3	4	5
5.8	Homoseksualci i lezbijke nisu sposobni za odgoj djece.	1	2	3	4	5
5.9	Homoseksualci su glavni krivci za širenje HIV/AIDS-a.	1	2	3	4	5
5.10	Nemam ništa protiv toga da se dvojica mladića ljube na javnom mjestu.	1	2	3	4	5
5.11	Pred Bogom su svi ljudi jednaki pa tako i lezbijke i homoseksualci.	1	2	3	4	5
5.12	Osjećam odbojnost i nelagodu u društvu homoseksualaca i lezbijki.	1	2	3	4	5

5.13	Homoseksualci i lezbijke trebaju imati sva jednaka prava kao i heteroseksualne osobe.	1	2	3	4	5
5.14	Lezbijkama i homoseksualcima treba zabraniti rad s djecom u vrtiću i školi.	1	2	3	4	5
5.15	Sve homoseksualce i lezbijke trebalo bi izolirati na pustom otoku.	1	2	3	4	5
5.16	Prema homoseksualnim osobama treba se odnositi kao prema bilo kojoj drugoj osobi.	1	2	3	4	5
5.17	Potrebni su zakoni koji štite homoseksualne osobe od diskriminacije i nasilja.	1	2	3	4	5
5.18	Roditelji su krivi za homoseksualnost svoje djece radi nepravilnosti u obiteljskom odgoju.	1	2	3	4	5
5.19	Homoseksualci su ženskasti, a lezbijke muškobanjaste.	1	2	3	4	5
5.20	Heteroseksualci ne paradiraju uokolo javno pokazujući seksualnu orijentaciju pa ne vidim razlog zašto bi to homoseksualci morali raditi.	1	2	3	4	5

Hvala!